LUND UNIVERSITY

Radio - en akademisk historia

Tersmeden, Fredrik

Published in:
Särafen

1992

Link to publication

Citation for published version (APA):
Tersmeden, F. (1992). Radio - en akademisk historia. *Särafen*, (2), 18-20.

Total number of authors:
1

General rights
Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:
Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.
• Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
• You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
• You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: https://creativecommons.org/licenses/

Take down policy
If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

Studentikos kringkastning - diskuterad populärsatsning

Radio

en akademisk historia...

Av Fredrik Tersmeden

Lunds studenter har i regel varit raska att ta nya media i bruk. Redan till karnevalen 1908 spelade man in film, och också grammofonskivor med karnevals- och spexvisor framställdes tidigt. När sedan närradio på prov infördes i Sverige 1978 försökte Lund att redan från början bli en av de orter som omfattades av försöksverksamheten. Då misslyckades man, men när regeringen utökade verksamheten sommaren 1982 hörde Lunds närradioförening, med studentkårens representant Hans Nelson i spetsen, till dem som fick sina tillstånd.

Nelson, som samma år blev kårens generalsekreterare och tidigare hade arbetat aktivt för att få till stånd närradio i Helsingborg, berättar att man såg till att skapa en solid organisatorisk grund redan på ett tidigt stadium. Samtliga tänkbara intresserade nationer och andra studentföreningar engagerades så att studentradion snart hade en 40 man stark styrelse. Detta gav en tyngd i förhandlingarna med övriga engagerade – främst olika frikyrkor – vilket möjliggjorde ett av studentradions viktigaste krav: det att få sända i långa sammanhängande "block" i stället för den "sönderhackning" mellan olika sändare som var och ännu är förhärskande i många andra radioprogram.

Prat eller musik?

Studentradion hade dock ett visst inre motstånd att kämpa mot. Från kårens och AF.s sida höjdes röster som menade att det hela var för kostsamt (och detta trots att man redan hade tillgång till en färdig studio ute på Sparta, där man i ett utlag av typisk 60-talshybris planerat att införa både internradio och -TV inom studentbostadsområdena) och att det fick räcka med Lundagård som medium för studenterna. Vad man särskilt bävade för var STIM-avgifterna, varför till och med det förslaget uppkom att studentradion endast skulle sända tal. Detta motsatte sig Hans Nelson bestämt:

– Radion är ju ett musikmedium. Det skall vara 90 till 95 procent musik och sedan information dessemellan!

Detta höll inte kårordförande Evan Klintner med om, utan hävdade "att det som motiverar en studentradio är behovet från studenterna på snabb och lättillgänglig information".

– Lunds studentkår skall inte ha en musikradio, fastslog han.

När radiosändningarna hade premiär den 1 november 1982 var det dock enligt det Nelsonska konceptet: mycket musik och sammanhängande block av studentsändningar. I princip sände man vardagskvällar 17 till 21 och på helgerna redan från klockan 15. Den totala sändningstiden var inledningsvis 51 veckotimmar, men skulle succesivt komma att utökas under de kommande åren.

Foto: Anders Olsson

Framgångsrik kampanj

Vad som däremot inte var helt till de sändandes belåtenhet under de första veckorna var det bristande lyssnarunderlaget; studenterna hade uppenbart ännu inte blivit medvetna om att de fått en egen radio. Man lät därför trycka upp en iögonenfallande affisch, där man mot en helt svart botten endast kunde läsa frekvenstalet 99,1 MHz samt – i mycket liten stil därunder – "studentradion". Tillsammans med klistermärken och liknande spreds dessa affischer över hela Lund.

– Det hade en otrolig effekt, minns Hans Nelson som också är mycket nöjd med hur radion senare utvecklats. Om än bosatt i Helsingborg i dag passar han nämligen på att lyssna på Radio AF – som studentradion numera heter – så snart han är i eller i närheten av Lund.

Reklam via kabel

Den som sedan genomförde det stora uppbyggnadsarbetet av radion var den legendariske radioförmannen Patrik Larsson, numera chef för City radio i Malmö. Patrik som redan sänt piratradio under tonåren i Åhus och sedan för Kristianstad nation i Lund lät sina studier vid E-sektionen sakta rinna ut i sanden till förmån för radio-

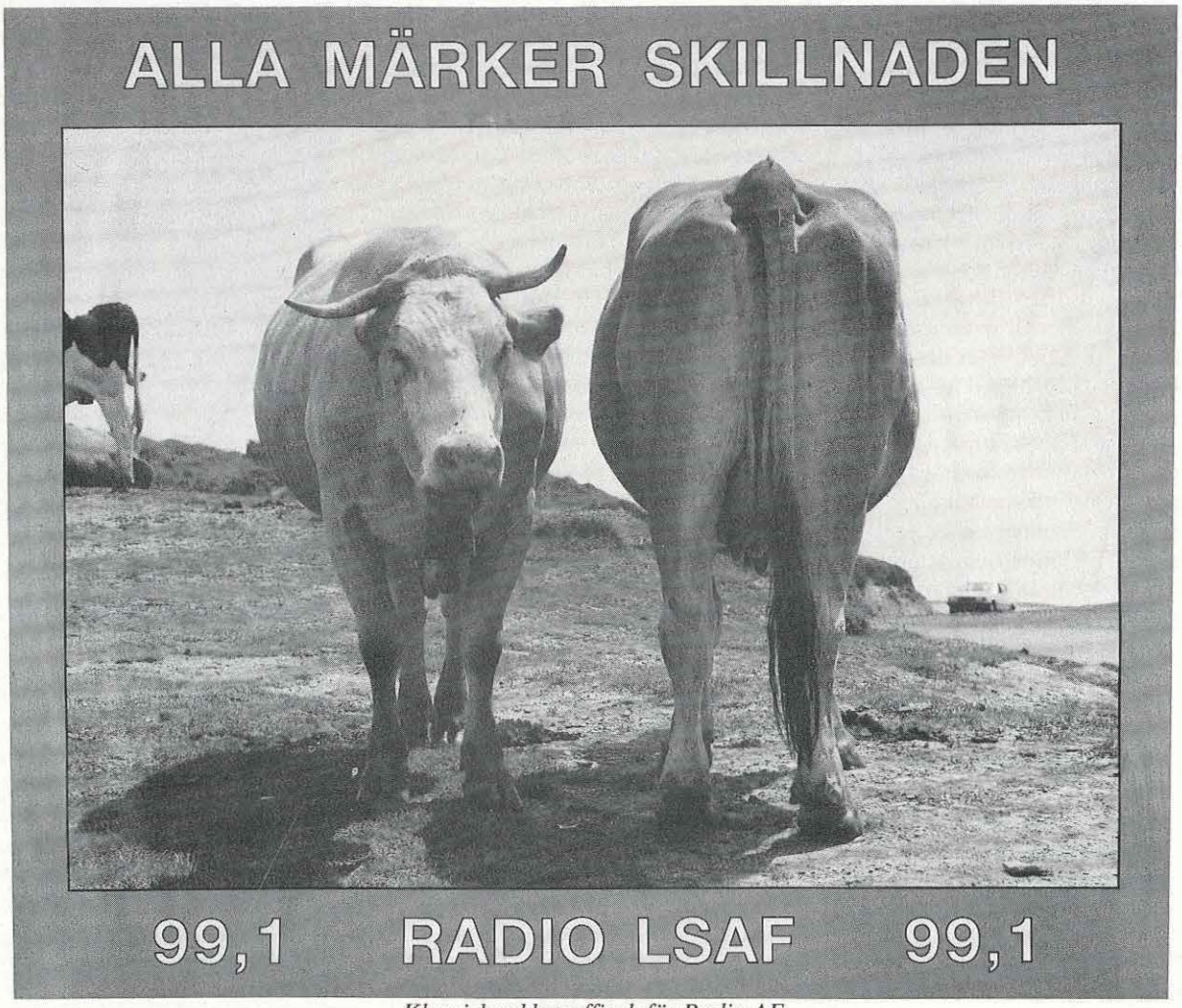

Klassisk reklamaffisch för Radio AF

pratandet. Under Patriks tid växte radion både vad avser sändningstid, medarbetare och skicklighet.
Under en tid på 80-talet sändes även en särskild programversion via kabel till vissa studentbostadsområden (bland annat Sparta och Delphi), vilket möjliggjorde reklaminslag; något som bland annat utnyttjades av kårpartiet Fris som köpte sig reklamtid inför kårvalet 1987. Man torde inte ha ångrat denna investering efteråt, emedan man gjorde sitt bästa val på åtskilliga år.

Radio P4

Sommaren 1984 dök för första gången begreppet Radio P4 upp. Det var ett antal studentradioaktiva som på frivillig basis genomförde sändningar utanför terminstid, vilka därigenom främst kom att rikta sig till Lunds skolungdom. Verksamheten finansierades genom försäljning av tröjor och liknande samt genom fester och andra nöjesarrangemang för just lägre åldersgrupper. Denna till synes oskyldiga sändarverksamhet skulle dock några år senare äventyra hela Radio AF:s existens och nära nog leda till rättsliga efterspel.

Boven i dramat var främst den 1988 utsedda, starkt Radio P4-engagerade radioförmannen Johanna Unghanse. Vintern 1990-91 lade hon och hennes gelikar plötsligt fram ett krav på att Radio AF måste "professionaliseras". Man ville därför avskaffa nations- och föreningssändningarna och i stället slå samman alltsammans till en radio kallad just P4. Det sistnämnda motiverade fröken Unghanse med att "Radio P4 har blivit ett mer känt namn" och med andra ord skulle vara mer kommersiellt gångbart. Just aspekten att bli mer kommersiell inför ett framtida införande av reklam i närradion var ett av de återkommande argumenten.

Unghanse et consortes stötte dock på hård patrull. Från AF:s överstyrelse sade man blankt nej till namnbytet samt förklarade dessutom att benämningen P4 fortsättningsvis ej fick användas ens på somrarna, och från KK protesterade man högljutt mot tanken att avskaffa nationssändningarna. "Det vore som att slå ihop alla nationstidningar med Lundagård" förklarade till exempel Lennart Andersson, kurator på Helsingkrona. Därtill menade man att "amatörismen" och bristen på kommersialisering just gav sändningarna deras studentikosa charm

– Det verkar uppenbart att Johanna Unghanse vill att Radio AF skall drivas helt på hennes villkor, sade KK:s ordförande Lars Grafström.

Kuppen

Unghanse svarade med att i ett brev hävda att hennes nuvarande situation som ansvarig utgivare för samtliga sändningar vore ohållbar, att de som sände för nationerna vore tekniskt inkompetenta amatörer samt att Radio P4 minsann kommit att få finansiera åtskilligt av Radio AF;s utrustning och skivor genom sin lönande sommarverksamhet (något som dock visade sig mycket svårt att styrka i ekonomiska handlingar).

– Det hela var en skenkonflikt, konstaterar nuvarande radiofömannen Peter Käck, och detsamma kunde Anna Rydberg sedermera konstatera i sin årskrönika i AF.s årsskrift. Då efteråt visste man nämligen vad Unghanse och P4-gänget hela tiden uppenbart planerat. Detta stod klart en morgon i mars då man upptäckte att P4-folket – stödjande sig på ovannämnda påstående om att P4 finansierat AF–fört med sig all utrustning från studion ute på Sparta inklusive den som funnits i sändningsbussen. "Till och med isoleringen i taket har slitits ner av Radio P4, som dock i sin iver glömde en hel papperskorg", konstaterade Lundagård sarkastiskt, och också på andra håll flödade bitterheten och kritiken stark, bland annat i olika nationsspex.

Så kunde man till exempel i "aktuella visan" i ett spex höra följande vers:

AF:s radioprateri
gick till storms för att få bli
mera proffsiga och helt kommersiella.
När man striden icke vann
hela studion försvann.
Inte visste vi att proffs va´ kriminella!

Samtidigt visade det sig också att förövarna sett till att genom Närradionämnden få sändningstillstånd och frekvens överförda till Radio P4, som således snart började sända skvalradio från annan plats i staden.

Ny frekvens, nya lokaler

För Radio AF:s del dröjde det däremot ända till början av sommaren innan sändningarna kom i gång igen, nu från nya, till en början mycket spartanska men senare successivt utbyggda studiolokaler i AF.s före detta studentbostadshus mot S:t Annegatan och på den nya, helt egna frekvensen 95,0 MHz. På detta vis innebar kuppen alltså på sitt sätt en vinst då man nu slapp att "trängas" med andra icke studentanknutna närradioföreningar.

I dag, drygt ett år senare, är verksamheten helt inne i sina gamla spår igen Man sänder 119,5 timmar per vecka, varav ett drygt tjugotal nationer, teknologsektioner och föreningar står för 29. Till de återstående 90,5 timmarna ren AF-radio kommer därtill stundtals extra nattsändningar. Annars körs en förinspelad slinga på nätterna

Av studenter för studenter

Radioförman Peter Käck sammanfattar målsättningen med Radio AF som att "göra radio för studenter av studenter" som dock även skall kunna vara av visst intresse för Lunds övriga lokalbefolkning. Han understryker också vikten av att radion, om än finansierad av AF, också utgör ett medium för Lunds samtliga studentkårer, nationerna, Kuratorskollegiet och liknande institutioner. Liksom Hans Nelson vill han ha mycket musik i etern men också mer "seriösa" inslag. Dessa förlägger man helst till programmet "Lödde å" (gissningsvis ett svar på riksradions "Göta kanal") på tidiga eftermiddagar. Hit brukar man bland annat försöka få studentaftonstalare att komma upp för en intervju, samt bereda olika aktiva inom AF plats att utförligt berätta om kommande aktiviteter.

– Det vore synd att bara låta som MTV, men vi vill inte heller vara som P1, sammanfattar Peter. ■

Fredrik Tersmeden

Ur Lundagård nummer 5 1991